

Jaap van Osta

Het theater van de Staat

Oranje, Windsor en de moderne monarchie

WERELDBIBLIOTHEEK · AMSTERDAM

[1958]

Inhoud

Voorwoord / 9

INLEIDING

De popularisering van de monarchie / 11

De nationale monarchie: zichtbaar en menselijk / 14

'Het theater van de Staat' / 17

De Europese monarchie aan het eind van de negentiende eeuw:
een schijnwerkelijkheid / 27

De Britse en de Nederlandse monarchie als voorbeeld / 31

HOOFDSTUK I

De zichtbare monarchie / 37

De modernisering van de Britse monarchie / 37

De onzichtbare Weduwe van Windsor / 45

De symboolfunctie van het koningschap / 53

De tijd van de jubilea / 57

Het beeld van Victoria / 69

HOOFDSTUK II

Oranjes zoektocht naar het volk / 75

De plaats van de monarchie in de vaderlandse geschiedenis / 76

De conjunctuur van Oranje in de negentiende eeuw / 78

Een nieuwe start / 85

De inhuldigingsfeesten van 1898 / 90

Nationaal koningschap binnen een verzuilde samenleving / 105

HOOFDSTUK III

De huiskamer van Nederland / 115

Een 'nieuwe nationale feestdag [...] die ons allen vereenigt' / 115

Het heengaan van de laatste kroonprins / 119

De reacties op de oproep / 125

Utrecht neemt het voortouw / 130

De sociogenese van een volksfeest / 135

Prinsessedag: een kinderfeest? / 143

De betekenis van de Prinsessedagen voor de monarchie / 146

HOOFDSTUK IV

- De magie van *pomp and circumstance* / 151
- De monarchie als ornament / 152
- De onceremoniële voorgeschiedenis / 156
- De Kroon als fetisj / 161
- Aanzetten tot ritualisering / 166
- Lord Esher en het ontstaan van de 'decoratieve' monarchie / 176
- Edwardiaanse schouwspelen / 184

HOOFDSTUK V

- De koninklijke soap opera / 193
- Een koningin 'van vlees en bloed' / 194
- De grenzen van de 'menselijke' monarchie: de abdicatiecrisis / 198
- George VI en Elizabeth: het succes van de 'famielimonarchie' / 201
- Voortschrijdende trivialisering / 209
- De monarchie en de media / 215
- De ontmythologisering van de Britse monarchie / 222

BESLUIT

- Democratisch royalisme / 232
- Nederland: geen ceremoniële monarchie / 234
- De monarchie in de eenentwintigste eeuw / 239
- De grenzen van de 'open' monarchie / 244

STAMBOMEN / 248

NOTEN / 251

PERSONENREGISTER / 281

VERANTWOORDING / 287